

SLOVENSKI

UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih in katehetskih društev.**

Leto XVII. 1916. Štev. 3.

Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

»Z besedo na dan.« M. Štupca	49
Učitelj narodov v svetovni vojski. I. Kramar	52
O šolstvu in vzgoji slepih. F. Fabinc	54
Vojska in naš stan. Marica Koželj	57
Vojna literatura. Kristina Hafner	59
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	61
Katehetske beležke	63
Zgledi, uporabni pri katehezi	64
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	65
Vzgoja	69
Raznoterosti	70
Slovstvo in glasba	72

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo, zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema:
Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

Slovenski Učitelj

Glasiló slovenskih kršćanskih učiteljskih
in katehetskikh družtev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XVII.

V Ljubljani, 15. marca 1916.

Štev. 3.

Z besedo na dan.

Mar. Štupca, vad. učiteljica.

Pod tem naslovom je spisala vrla naša sotrudnica in somišljenica nekaj misli o vplivu vojske na današnje mladino, na delovanje šole v teh časih.

Ob sklepu pristavi: »Kdorkoli pozna kakšne pomočke, ki jih je uporabljal že sam uspešno, naj jih kar lepo našteje. Vse mogoče je treba poizkusiti. Zato pa na dan z odkrito besedo!«

Brez dolgih ovinkov priporočam najuspešnejše sredstvo, da mladino uprav dandanes dvignemo, oplemenitimo, vzgajimo za lepšo bodočnost našega naroda: to je češčenje presv. Srca Jezusovega.

Ne ustrašimo se teh besed in nikar ne mislimo: torej moliti in vedno le moliti. Nikakor ne.

»Bratje, mi stojimo pevši

kakor zid ograda.

Črna zemlja naj pogrezne

tega, kdor odpada!«

Da, pevajmo z mladino; pevajmo v šoli, v Marijinih vrtcih in kjerkoli se nam nudi priložnost, pojmo! A ne pojmo le vojaških pesmi, ampak tudi junaške pesmi z versko vsebino. Taka pesem, prav primerna za današnje dobo je ona, ki nam jo prinaša današnja številka »Slovenskega Učitelja«.

Pesem obsega šest kitic, ki se pa vsled pomanjkanja prostora tu niso natisnile. Dali smo jo pa natisniti v lični, priročni obliki z notami za prvi in drugi glas kot darček mladini.¹

Vsebina pesmi je nekak odmev k 6. jan. 1915. leta, onega velikega zgodovinskega dne, ko so zastopniki kranjske dežele posvetili vso našo domovino najmogočnejšemu zavezniku »Presv. Srcu Jezusovemu«. Očetje, mladeniči so nesli blagoslov 6. januarja s seboj na bojišče, kjer so zmagovito krvaveli in umiraje zmagovali kakor leví (4. kitica). A mladina naša, zlasti nežna šolska deca, bo nastopila dediščino onega velikega dne.

Ali je bo vredna, ali jo bo zapravila? To bodi naša skrb, da bo naša mladina vredna božjega Zaveznika, vsemogočnega Rešitelja in Zaščitnika Kranjske — sploh vse Slovenije.

¹ Naroča se izključno pri Ničmanu, Ljubljana, komad à 4 vinarje. Partitura posebni natis à 20 vinarjev.

Tudi nežna dečica mora stopiti pred božjega Zaveznika in klicati:

»Kralj Ti slave silni, blagi, sprejmi to prisego zdaj!« (6. kitica.)

Seznamimo mladino z božjim Zaveznikom naše domovine, pripovedujmo ji, kako so Tirolci pred dobrim stoletjem v največji stiski šli pod zastavo božjega Srca v boj proti premočnemu Napoleonu, ki se mu je tedaj klanjala vsa Evropa; in kako so zmagovali preprosti Tirolci, o katerih so Francozi z zasmehom dejali: »No, s temi kmetavzarji smo koj gotovi.« —

Seznamimo mladino z zgodovino današnjih dni, kjer se blešči zlasti dan na dan slavno junaštvo naših bratov Hrvatov, (bodisi, da jih imenujejo Hrvate ali Bošnjake ali Dalmatince ali ogrske črnovojnike) junakov brez primere, kakor priznava vsa Evropa. Od kod ta nepremagljiva sila?!

Le malokomu izven Hrvatske je znano, kako se je hrvaški narod posvetil l. 1900. na prav poseben način božjemu Srcu Jezusovemu ter ga izvolil za svojega Zaščitnika in Zaveznika. Tedaj je nastala pričujoča hrvaška pesem, od tedaj jo poje ter se z njo posveča božjemu Zavezniku vsa hrvaška mladina, pojoča to pesem širom vseh hrvaških dežel.

Naj bi bila pesem naših bratov tudi naša narodno-verska himna, bojna pesem ali davorija!

Premalo bi bilo, ako se le deželni odbor in vlada Kranjske posvetita božjemu Zavezniku. Vse ljudstvo, vsa mladina mora to zavezo ponavljati in obnavljati leto za letom, mesec za mesecem, zlasti o posebnih dneh. Taki dnevi bi bili dan prvega sv. obhajila, praznik presv. Srca Jezusovega, cesarjev rojstni in godovni dan, vsak prvi petek, začetek in sklep šole.

Besede je treba ne le naštudirati, ampak se vanje poglobiti.

Otrok, ki p r i s e g a :

»Zvesto dušo in telo zdaj posveti Ti vsakdo,« ne bo več mogel, ne smel preklinjati, pijančevati, razgrajati.

Mladina, pojoča:

». . . v naših vrstah hrabrost vlada,« se bo kmalu zavedala, da je treba junaštva tudi doma; treba je junaštva v pokorščini, junaštva pri težkem, obilnem delu, junaštva za abstinenco, junaštva, da ne kadim, da ne ponočujem, da pazim na svoje govorjenje.—

Junakinja je vsaka deklica, ki se zaveda velike današnje dobe. Povejmo mladini o Jean d' Arcovi, kako je čisto in neomadežano živela, koliko trpela, kako zmagovala, in tudi deklice bodo umele besede:

»Naj sovražnik nas napada, naj nad nami svet besni, v naših vrstah hrabrost vlada . . .« (5. kitica). Da, tudi deklice današnjih dni morajo biti junakinje treznosti, čistosti, preprostosti, junakinje delavnosti in molččnosti, junakinje pokorščine.

In kako bo vplivala pesem na nas učitelje — učiteljice?

Vglobili se bomo v Srce prvega ljubitelja mladine, tudi naše srce se bo ogrelo. Videli bomo, koliko z nami potrpi in je za nas trpel božji Učitelj, s koliko ljubeznijo nas je vzgajal, opominjal, klical, vabil, hodil in se ni utrudil na potu za izgubljeno ovčico; in naše srce se bo razširilo, vnelo; vzljubilo bo težkoče in žrtve našega svetega poklica; zahrepenelo za njimi.

Iz takega srca bodo privrele take besede, taki nauki, da bomo mla-

Posvefitev Jezusovemu Srcu.

Predigra.

O. P. Perica, S. J., v Bosni.

Orgle ali harmonij

Veličastno in navdušeno.

f

Zbor, Do ne - bes naj se raz - le - ga naših prs gromeči glas! Naj nad

zvezd vi - ša - ve se - ga, pa bo Jezus sli - šal nas: Sr - ce

p

Tvoje, o Go - spod, bo - di hvalje - no po - vsod! Zvesto

mf *f*

du - šo in te - lo zdaj po - sve - ti Ti vsa - kdo.

poco riten.

dino dvignili z ljubeznijo, ne s palico; vzgojili bomo — sami junaško se bo-reči — junaški rod.

Pojdimo v šolo božjega Srca, pevajmo v čast temu božjemu Zavez-niku, in stal bo naš narod

»kakor zid ógrada«

in ne bo ga v naših vrstah, ki bi odpadal.

Nam pa, ki smo na čelu tega gígantskega dela za mladino,

»v boju svetla nam zastava,

Jezusovo bo Srce;

ono nam bo sreča prava

ono uteši vse želje.« (3. kitica.)

Učitelj narodov v svetovni vojski.

(45—67. po Kr. roj.)

I. Kramar.

1. Prva vojska v Mali Aziji.

Živimo v času svetovne vojske, ki jo občutijo vsi narodi. Težko je pisati o vojski, ki je še ni konec. Tem jasnejšo sliko pa imamo o vojski, katero je pod Kristusovo zastavo že zdavnaj bojeval učitelj narodov, sveti apostol Pavel, v Mali Aziji, na Balkanu in v Rimu. Ko je bil na potu v Damask odlikovan po Jezusovi milosti ter sprejet v njegovo službo, je od tedaj dalje zvesto služil svojemu najvišjemu Gospodu.

Za svoje prvo bojno polje si je izbral Malo Azijo, kamor je prišel s svojim adjutantom Barnabom iz sirske Antiohije, prodiral preko Selevcije na Ciper, kjer je bil Barnaba doma. S seboj sta imela Marka za pomoč v vojni službi. S Cipra krene Pavel s svojima spremljevalcema po morju na obrežje Male Azije, od tam proti Pereji, glavnemu mestu v Pamfiliji. Marku pa zmanjka poguma, zato se poslovil ter odide v Jeruzalem. Pavel in Barnaba gresta nato sama skozi Pamfilijo v gorato Pizidijo ter se usta-vita v glavnem mestu Antiohiji, kjer je bila važna rimska vojaška naselbina. Učitelj narodov uči v shodnici ter poudarja, da je bila postava mrtva, ki je pač imela zapovedi, ni pa dajala milosti ter zato ni mogla spraviti človeka z Bogom.

Jezusova vera pa daje notranje opravičenje pred Bogom. Zato naj se je poslušalci oklenejo. Vpliv Pavlovih besed je bil splošno ugoden. Gotovo se jih je dalo nekaj izmed njih krstiti. Ker je pa Pavel pozneje naglašal, da velja evangelij tudi poganom, so bili Judje tako razkačeni, da so Pavla preklinjali. Nastane preganjanje. Pavel in Barnaba pa otreseta prah s svojih nog proti njim ter odideta v Ikonij, kjer sta tudi zadela na nasprotnike, zato bežita v mesti Listro in Derbo. V Listri sta pridobila precejšnjo množico za Jezusovo vero, med drugimi tudi Timoteja, njegovo mater in babico. Judovsko sovraštvo pa ni mirovalo. Iz zlobne podlosti so namreč prišli Judje iz pizidijske Antiohije in Ikonija za njima, da bi tudi v Listri nahujskali ljudstvo proti krščanski veri. Dosegli so svoj zlobni namen. Nahujskano, malikovalstvu udano ljudstvo se loti Pavla kar na

cesti, ter ga začne kamenjati, da se nezavesten zgrudi na tla. Ko pride k zavesti, odide v Derbo. Tam uspešno oznanja evangelij. Tu sklene vrniti se v sirsko Antiohijo, od koder je začel svojo bojno pot. Vrne se s svojim pomočnikom Barnabom po tisti poti, po kateri je prišel. Med potjo obiše še enkrat mlade krščanske srenje ter jih potrjuje v veri. Kakor pa poveljnik v okupiranih krajih poskrbi za civilne prebivalce ter vsa uprava preide v vojaške roke, tako tudi Kristusov general na vsakem kraju izbere pripravnih mož, ki jih posveti v mašnike. Ti naj po njegovem odhodu ohranjajo in razširjajo vero, opravljajo božjo službo in vodijo Cerkev. Ko sta prišla čez morje preko Selevcije v sirsko Antiohijo, pripovedujeta svoje dogodke. Uspehov ne pripisujeta sebi, ampak zanje hvalita Boga, ker je odprl poганom vrata vere.

Prva Pavlova ofenziva je bila še dovolj uspešna. Bili so vmes tudi porazi, preganjanje in trpljenje, kakor v vsaki vojski. Sam omenja v drugem pismu svojemu učencu Timoteju, ki ga pohvali radi vztrajnosti v poklicu: »Ti si pa hodil za menoj in mojim naukom po svojem življenju in namenu, v moji veri, krotkosti, ljubezni, potrpežljivosti, v preganjanju, kakršno sem prestal v Antiohiji, Ikoniju in Listri. Kakšna preganjanja sem prestal, in iz vseh me je rešil Gospod! Vsi, ki hočejo pobožno živeti v Kristusu Jezusu, bodo tudi trpeli preganjanje.« II. Tim. 3, 10—13. Končni uspeh pa je zadovoljiv. Pavlova vztrajnost in gorečnost za čast božjo je vse premagala. Sv. Pavel je pravi »miles Christi«, ki je pripravljen dati svoje življenje za svojega Gospoda. Pavlovo vztrajnost in neustrašenost naj bi posnemali vsi šolniki, posebno veroučitelji, ki se imajo večkrat boriti s sovražniki resnice. Do svojih pridobljenih učencev pa naj imajo resnično ljubezen, naj tudi pozneje v življenju ž njimi prijazno občujejo ter ostanejo ž njimi tudi v pismenem stiku, v kolikor dopuščajo razmere. Učitelj narodov pa nas uči tudi spretnosti pri poduku. Ko sem prebiral v Dejanju apostolskem Pavlove govore, katere je govoril na raznih krajih svojega prvega misijonskega potovanja, se mi je najbolj dopadel govor v Listri. Tu je bil storil Pavel čudež, ko je ozdravil v Jezusovem imenu od rojstva hromegega človeka. Ljudje so imeli Pavla in Barnaba za bogova, in sicer Barnaba za Jupitra, Pavla pa za Merkurja, zaradi njegove zgovornosti, ter jima hočejo darovati. Pavel pa hitro in spretno porabi to priliko za svoj namen ter govori o enem pravem in živem Bogu:

»*Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐμὲν ὑμῖν ἄνθρωποι ἐδαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.*«

»Možje, kaj to počenjate? Tudi midva sva umrljiva, vam enaka človeka, ki vam oznanjava, da se od teh ničevih bogov obrnete k živemu Bogu, ki je ustvaril nebo in zemljo in morje in vse, kar je v njih.« Dej. ap. 14, 15, 16. Učitelj narodov začne svoj nauk pri čutnem stvarstvu, po katerem naravnim potom spoznamo Boga Stvarnika. Najbolje bi bilo, da bi tudi naš katekizem začel kar pri ustvarjenju vidnega sveta. (Dalje.)

O šolstvu in vzgoji slepih.¹

F. Fabinc.

Da ni tako pretresljiva tragedija, ki jo preživlja naša generacija, bi bil človek skoraj vesel, da živi v tako veliki dobi, ko vse okrog nas grozi, da se takorekoč sesuje v nič, po drugi strani pa zopet obeta, da vzklije nekoč novo in lepše življenje. Koliko trdosrčnosti, brezobzirnosti in krvočnosti rodi vojna v tem brezmejnem medsebojnem uničevanju, koliko pa zopet goreče požrtvovalnosti, junaškega samozatajevanja in samaritanskega usmiljenja! Skoraj vse telesne in duševne sile posameznika absorbira vojna. Udeležen je mož, ki stoji v strelskem jarku in mirnih živcev čaka na nasprotnika, udeležen pa je tudi vsakdo, ki v zaledju vztrajno in s samozatajevanja polno skromnostjo prinaša svoj obolus domovini na oltar. To je sodelovanje in delo v vojni, in morda še večje delo pa pride — po vojni. Takrat pride šele tisto delo, ki ga je naš Gregorčič tako nadvse lepo označil:

Odpri srcé, odpri roké,
otiraj bratovske solzé,
sirotam olajšuj gorjé.

Po vojni... Razbite družine, osiroteli otroci, pohabljeni mladeniči in moške, tu bo dela usmiljenja, velikansko polje, ki bo potrebovalo vrlin in vnetih delavcev, to bo delo, ki — pride.

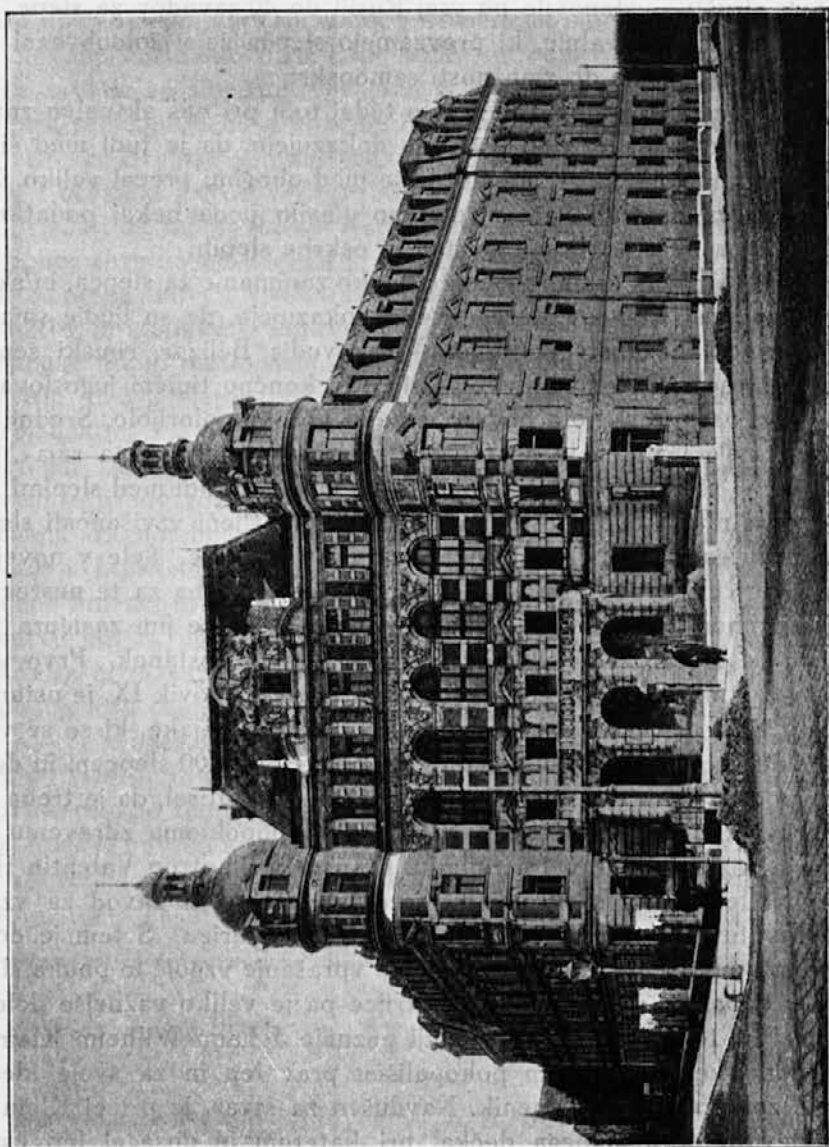
Vznesene pesnikove besede, ki kličejo na delo iz ljubezni do bližnjika, so mi prišle na misel, ko sem čital uvodnik, ki ga je prinesel »Slovenec« z dne 21. julija 1915 pod naslovom »Za naše slepce«. Deželni Kranjski se obeta, da v doglednem času izvrši zopet veliko delo z ustanovitvijo humanitarnega zavoda za slepce. Deželni odbor upravlja v to svrhu glavnico, ki znaša skoraj pol milijona kron. Med plemenitimi darili se blešči zlasti ustanova barona Karola Flödnigg v znesku 304.505 K 78 vin. Lepa vsota, in gotovo je, da bo naš dež. odbor, ki umeva pomen takega človekoljubnega zavoda, storil vse, da se zadeva nekoč res na najboljši način oživotvori. Živo se še spominjam, kako je pred nekaj leti ravnatelj c. kr. zavoda za slepe na Dunaju, vladni svetnik Aleksander Mell, prva avtoriteta na polju šolstva za slepe, večkrat omenjal,² kako je na jugu monarhije slabo poskrbljeno v tem oziru. Takrat se mi še sanjalo ni, da bo naša Kranj-

¹ Naj se tu javno zahvalim ravnatelju c. kr. zavoda za slepe na Dunaju, bl. g. vladnemu svetniku A. Mellu, ki mi je brezplačno poslal klišeje, da sem svoji razpravi lahko pridejal zanimive slike. Iz njegovega pisma navcdem sledeče besede: Die Klischees waren nicht verfügbar. Nun aber lasse ich sie Ihnen als Paket zugehen mit dem höflichen Ersuchen, uns ausserdem ein Belegexemplar des Artikels oder der Druckschrift gefälligst zukommen lassen. Wir sammeln derartige Dinge und möchten auch ihre Arbeit in unserem Archive besitzen. — Gotovo bo častno, da pride v arhiv zavoda, ki uživa mednarodno sloves, tudi naš list.

² O priliki tečaja za izobrazbo učiteljev slepih, ki ga je priredilo naučno ministrstvo leta 1911 na c. kr. zavodu za slepe na Dunaju za vse avstrijsko učiteljstvo. Iz Kranjske je bila poslana c. kr. vad. učiteljica gdč. M. Skaberne iz Ljubljane in pisec teh vrstic.

ska prva izpregovorila besedo, ki naj vodi k dejanju. Če je vojna povzročila, da je uprav sedaj prišla zadeva v štadij nujnosti, potem je to zopet najboljši dokaz, da tudi vojna lahko rodi dobre sadove. Slepí vojaki, ki so darovali domovini in cesarju skoraj več kot življenje, se bodo nekega dne

Slika 1.

C. k. r. zavod za slepce na Dunaju.

vráčali domov. Usmiljenje do trpečega sobrata mora roditi misel za pomoč.

Nekaj zanimivega je, kako je tudi nekaj skrb za oslepele bojavnike vzbudila zanimanje za vzgojo slepih. V osvobodilnih vojnah proti Napoleonu je na Pruskem veliko vojakov izgubilo vid vsled egiptovske bolezni. Po raznih mestih so potem ustanovili delavnice za oslepele vojake, ki so se pa zopet opustile, ko so izpolnile svoj namen. Tudi po končani rusko-

turški vojski leta 1881. se je na Ruskem vsled inicijative cesarice Marije Aleksandrovne ustanovilo »Marijino društvo«, ki je skrbelo za zdravniško in materijelno podporo oslepelih vojakov. Društvo pa je šlo korak dalje ter je razširilo svoj delokrog na vse slepce v državi. Do danes se je s pomočjo tega društva ustanovilo po vsej Rusiji do 40 zavodov za slepe, med njimi 14 pravih vzgojevalnic, ki prevzamejo slepca že v šoloobvezni dobi ter ga potem vzgojujejo do zmožnosti samooskrbe.

Vprašanje oskrbe slepih je dobilo tedaj tudi pri nas aktualen značaj, in razne denarne zbirke zadnjega časa dokazujejo, da je tudi med širšim občinstvom zanimanje za te najubožnejše med ubogimi precej veliko. Zato je pač umestno, da tudi naše strokovno glasilo poda nekaj podatkov o razvoju in današnji organizaciji šolstva in oskrbe slepih.

Že v starodavnih časih je vladalo veliko zanimanje za slepca, in skoraj mistične osebnosti slepcev starega veka dokazujejo, da so ljudje smatrali slepca za napol božanstveno bitje. Vojskovodja Belizar, rimski senator Apij Klavdij, pesnik Homer, pevec Osijan in končno tipični jugoslovanski guslar — pri vseh je slepota obdana z neko posebno gloriozolo. Srednji vek nam predstavlja Galileja in nesrečnega pesnika »Izgubljenega raja«, Mil-
 tona, kot priči visoke duševne stopnje, ki jo najdemo tudi med slepimi. Vsa stoletja pa se niso, kljub spoštovanju in neki namišljeni vzvišenosti slepca, zmenila in brigala zaboljšanje njihove žalostne usode. Šele v novejšem času se je pričela družba zavedati dolžnosti, da je treba za te nesrečnike skrbeti s primernim poukom in zadostno vzgojo, da se jim zasužura tako popolnost, da lahko iz lastne moči skrbijo za svoj obstanek. Prvo večje podjetje v tem oziru sega v dobo križarskih vojsk. Ludovik IX. je ustanovil okrog leta 1254. v Parizu oskrbovališče za oslepele vojake, ki so se vrnili iz križarskih vojsk. Ta zavod še danes daje zavetišče 300 slepcem in deluje v Parizu pod imenom »Hôpital des Guinze-Vingts«. Misel, da je treba dati slepcu prav tako sistematičnega pouka, kakor popolnoma zdravemu človeku, pa je dozorela šele v 18. stoletju. Francoski filantrop Valentin Hauy je ustanovil leta 1784. s skromnimi sredstvi najstarejši zavod za vzgojo slepih, »Institut national des jeunes aveugles« v Parizu. S tem je dobila misel trdno podlago, na kateri se je moglo vprašanje vzgoje in pouka slepih razvijati v današnjo smer. Za nas Avstrijce pa je veliko važnejše delo, ki ga je pričel na tem polju dve desetletji pozneje Johann Wilhelm Klein, ki ima na dunajskem osrednjem pokopališču prav lep in za svoje idealno delovanje zelo značilen spomenik. Navdušen za stvar, je pričel Klein poučevati devetletnega slepega dečka, pri katerem je dosegel lep uspeh. Svojo metodo je pojasnil v posebni knjižici. Zadeva je našla odmev, in dosegel je ustanovitev zavoda, ki ga je cesar Franc I. podržaval. Kot izpopolnitev te šole se je ustanovil po Kleinovem prizadevanju še poseben zavod, kjer so dobili iz šole izstopivši slepci potrebno oskrbo in opravilo. C. kr. zavod za slepce na Dunaju, ki ga je ustanovil Klein, obstoji še danes in se je povzpел pod vodstvom sedanjega ravnatelja, vladnega svetnika Mella, do najvišje popolnosti ter se prišteva med prve zavode te vrste sploh. Od leta 1898. se nahaja zavod v ta namen zgrajeni moderni palači

poleg znanega dunajskega šetališča Praterja v II. okraju, Wittelsbachstraße 5. (Slika 1.) Od Kleinovih časov pa do danes je kumoval zavod ustanovitvi skoraj vseh zavodov v Avstriji in je, če ne direktno, pa vsaj idejno povzročil njih ustanovitev. V totranski državni polovici imamo 24 zavodov za slepe, v ogrski polovici pa 8. Na jugu imamo samo leta 1895. v Zagrebu ustanovljeni hrvaški vzgojni zavod za slepe in pa leta 1898. istotam ustanovljeno zaposljevalnico za odrasle slepce.

Slovenci spadamo med tiste redke narode v Avstriji, ki še nimajo svojega zavoda za slepe in morajo naši slepci gostovati po tujih zavodih, ki so itak prenapolnjeni in kjer jim dela tuj jezik največje ovire. Dalmatinski in istrski Hrvatje so vsaj toliko na boljsem, da lahko pošiljajo svoje otroke v hrvaški zavod v Zagrebu.

Priznati se mora, da se v splošnem v Avstriji in Nemčiji za slepce prav dobro skrbi. Važno je, da je število slepih v naši državi precej padlo. Vzrok temu je največ visoka izvežbanost in velik napredek avstrijskih zdravnikov in izboljšanje zdravstvenih razmer. Popolnoma odpraviti pa se slepost pač nikoli ne bo dala. Po statističnih podatkih iz leta 1900 je bilo v Avstriji 15·3% slepih od rojstva, 7·5% vsled infekcijskega vnetja oči novorojenčkov, 7% radi koz, 61·7% vsled raznih bolezni (ošpice, škrlatinka, legar, škrofuloza, sifilis itd.) in 8·6% pa vsled raznih vnanjih poškodb. V prvem letu povzroči pri večini otrok — 72% — izgubo vida vnetje oči, takozvana »Blenorrhoea neonatorum«. Proti tej bolezni je izumil dr. Credé, zdravnik v Lipskem, izborno sredstvo, ki popolnoma izključuje postanek omenjene bolezni in se po vseh porodnišnicah in pri porodih z zdravniško asistenco tudi že uporablja. Žal, da se uporaba tega sredstva iz mnogo vzrokov še ni razširila med najširše sloje, kjer je mnogokrat morda največ predpogojev za oslepljenje.

Kakor v naši državi in v Nemčiji, se je širila ideja šolanja in oskrbe slepih po vseh kulturnih državah in delih sveta. Od Francoske, najstarejše domovine oskrbe slepih, preko Angleške, Rusije, Italije in Amerike, pa do vroče Afrike, povsod se nekaj stori za te reveže, seveda — razmeram primerno. Preobširno bi bilo, da bi se v tem oziru spustil v podrobno opisovanje.

(Dalje.)

Vojska in naš stan.

Marica Koželj.

Nedavno je stalo v »Slovcu« to-le priznanje, ki se tiče povsem našega stanu in nas navdaja lahko s ponosom: »Ta stan je dal doslej največ cesarju in domovini!«

Poglejmo, če je upravičena ta hvala. Ali je in kakšne važnosti je šola zlasti v tej dobi? Še nikoli se ni pisalo o šoli in vzgoji, kakor uprav sedaj v vojnem času. Sleherni dan terjajo kaj novega od nje, nalagajo ji novih dolžnosti, govore o vzvišeni nalogi, ki ji je poverjena. Saj nam naj da šola naraščaj, na katerem sloni bodočnost dežele in države, bodočnost naroda.

Veliki hrvatski Stroßmayer je rekel: »Narod bez škole jest narod bez budućnosti«. Temu naj pristavimo mi skromno: »Šola brez učitelja je telo brez duše«.

Če je tako potreben naš stan, da pričakujejo toliko od njeĝa, je upati, da ĝa v težkih dneh karmoč varujejo. Ali je tako? Deloma že, pa morda premalo. Druĝe, državi koristne stanove so skorajda bolj ščitili.

Koliko dragocenih življenj je že izkrvavelo na polju slave in časti! V naši zgodovini bodo blestela njihova imena, zapisana z zlatimi črkami. Bil je vsakteri moĝ, ki je pustil za seboj nenadomestljivo vrzel.

Dejstvo, da je mnogo, morda preveč nadomestnih moči: učiteljic, ki niso ravno vse poklicane, je istinito in lahko umljivo. Ko dokonča deklica osmi razred, se vprašajo njeni roditelji: »Kam sedaj z njo? Najugodnejše bo še na učiteljšču. Študij traja sicer precej dolgo, ali potem bo nameščena morda lahko doma ali vsaj kje blizu, in tako bo najlepše preskrbljena!«

Ni tako pri moških. Tem-le nudijo drugi stanovi dokaj več ugodnosti, večje dohodke, manj truda in manj odgovornosti, kakor učiteljski stan. Zato so bili ti, kar smo jih imeli, res moĝje po poklicu, ki so izpolnjevali vneti svoje dolĝnosti, ki so bili v šoli res z dušo in telesom.

Vsak drugi uradnik, ki je dovršil morda nekaj več gimnazijskih razredov, je gledal na učitelja čez ramo in ĝa postavil v svojem napuhu povsem pod sfero, češ, kaj si ti napram meni, ki si bil le na učiteljšču. Na to ni pomislil, da so dali učitelju v tistih štirih letih le temelj, na katerega stavi le-ta nato vsak dan, da, vse življenje svoje znanje.

Učiti se mora iz vsakovrstnih strokovnih časopisov, temeljito zasledovati znanstvene razprave, proučevati nove metode. A ne le to, izveden mora biti tudi v vseh panogah gospodarstva, v živinoreji, poljedelstvu, sadjereji; skratka, učitelj mora biti vseskozi temeljit, če hoče, da se vzdrži na višini časa.

In priznati mora vsakdo odkrito, da v naših vrstah ni mračnjakov in nazadnjakov.

Ali so pa dali doslej učitelju vsaj gmotnih sredstev, da je lahko izhajal in se mu ni bilo boriti z morečimi vsakdanjimi skrbmi? Tovariš učitelj je pravil: »Tako dolgo cenijo višji pri vojaki naš stan, dokler ne izvedo čudovitih števil o naših dohodkih. Nato pa se namrdnejo, češ, ne morejo biti dosti prida, saj »kakrašno delo, tako plačilo«. Tako govore oni, ker sodijo le po številkah. —

Ni še dolgo tega, kar je opozoril dr. Marijan v uvodnem slovenčevem članku na to-le: Nemci prirejajo statistiko vseh svojih prostovoljnih žrtev na oltar domovini. Ti izkazi ne ostanejo prikriti. Zagledali bodo beli dan takoj po vojski ali še prej v raznih listih. Ob uri pa, ko se bodo izkazanemu domoljubju, izvršeni požrtvovalni dolĝnosti nakazovale pravice, jih poloĝe na tehtnico na pristojnem mestu. To si zapomnimo dobro tudi mi. Naši opravični zapisniki kaĝejo pod mnogotero številko zabeleĝeno, kaj vse smo že storili v tem času izven svojih itak težkih šolskih dolĝnosti. Gospodična štopca je omenila zadnjič, da se je n. pr. v šoli samo napletlo vagona in vagona zimskih garnitur, ki so bile namenjene vojakom

na bojišče. Koliko je storila šola še drugega, o tem bo tudi povedala naša šolska kronika. Zato smo prejeli že na vsaki šoli precej pohvalnih priznanj od višjih oblasti.

Morda se bodo ozirali vsaj po vojski na to, ko se bomo oglasili iznova in zaprosili tega, kar nam gre po vsej pravici...

Vojna literatura.

Kristina Hafner.

Komaj se je pričela vojna, že so se pojavile na književnem trgu nove knjige, brošure in brošurice. V kratkem času je nastala nove vrste literatura: vojna literatura. Posebno bogata je vojna književnost pri Nemcih. Umevno; saj so velik narod in tudi zadosti bogati.

Mi Slovenci pa smo bolj revni, in zato si v sedanjem težkem času vskado raje knjigo izposodi, kot bi jo kupil. Kjer pa ni kupcev, tam tudi ni založnikov; in kjer manjka teh, tam tudi ni pisateljev. Tako se je zgodilo, da je naša vojna literatura ostala revna, kot je reven naš narod. In skoro bolje je tako. Ker med množico knjig, ki so izšle za časa vojne, jih je nekaj dobrih, malo srednje vrste, zelo veliko pa slabih.

Kljub naši revščini pa imamo vedno še precej knjig in zlasti časnikov, ki nam poročajo o vojni. In naše ljudstvo bere sedaj mnogo več, kot je čitalo pred vojno.

Kaj naj pa bere naša mladina v sedanjem času? Ker gospoduje sedaj modri svinčnik neomejeno nad vsem tiskom, si misli marsikdo, da tudi otrok lahko vse bere, kar dobi v roko. A modri g. cenzor se ozira vedno le na blagor države in naše oborožene moči, ko črta iz modrim svinčnikom po časopisih stavke in odstavke. Ne ozira se pa toliko na blagor naše mladine.

Po nekaterih krajih so naši dečki še strahovito srednjeveški. Kot bi bili sami potomci roparskih vitezov iz dobe medvladja, tako so bojeviti. Pri njih vlada še vedno pravica pesti. V 3. razredu sem imela dečka dvanajstih let, ki se je spravil z nožem nad svojega tovariša. Drugega dečka pa so njegovi junaški tovariši privezali na drevo in ga tam pustili celo popoldne. Revež bi se bil skoro zadušil, da ga ni proti večeru rešil težkega položaja potnik, ki je slučajno šel mimo. In vse to je moral deček pretrpeti samo zato, ker je zatožil svojega sošolca.

In ti bojeviti dečki berejo sedaj dan za dnem one grozne povesti o krvi, o umoru, o požigu. Po celi deželi romajo te grozne povesti, iz hiše v hišo, v sleherno bajtico so si našle pot in tudi našo mladino obiskujejo dan za dnem. A namesto da bi zbudile čuvstva pomilovanja z nesrečnimi žrtvami, povečajo le prepogosto veselje naših dečkov do prepira in pretepa. Dan za dnem slišijo in berejo sedaj ono pravilo iz vojne, da tisti več velja, ki bolje udari. Da se skušajo tudi sami že sedaj ravnati po tem pravilu, tega jim ni treba šele reči. Česar se pa navadijo sedaj v mladosti,

tega se skoro gotovo ne bodo odvadili pozneje, ko bodo odrasli. In kdo želi, da bi bil naš narod nekdam narod divjakov?

Stoletje otroka nam je pregnalo stare babice iz njih naslanjačev in zapečkov, češ, da so njih pravljice o strahovih in čarovnicah pregrozne za deco. O, te grozno — lepe pravljice! S kakšnim veseljem smo jih poslušali nekdam! Kar odpirali smo usta, samo da nam ne bi kaj ušlo o mrtvih gostih, o nočnem jezdecu, o strahovitih nočnih pošastih...

In sedaj? Kaj naj jih nadomesti? Ali mogoče sedanja grozna resnica? Povesti o brezprimernem junaštvu naših čet in o brezprimernih žrtvah sicer mora čuti naša mladina. A v njen blagor bo, če vedno in vedno bere tudi ono lepo povest o naših samaritanih.

V neken listu — ne vem več, ravno katerem, a vem, da ga dobi dostikrat tudi naša mladina v roko — sem brala to-le:

V lazaretu so se pogovarjali ranjenci o vojnih doživljajih. Tudi zdravnik, ki je bil ravno zraven, je poročal o nekem »junaštvu«.

Mlad častnik je bil ranjen v nogo. Obležal je na bojnem polju in ni mogel z mesta. Ko pa se mu je bližala laška patrolja, je zbral »junak« svoje zadnje moči, potegnil revolver in si zapodil kroglo v srce, ker ni maral v ujetništvo...

Kakšno sodbo si napravi iz tega poročila mladina? ... Ali naj so vsi naši vojaki, ki so sedaj v ujetništvu, bojazljivci? In ko se bodo enkrat po dolgem trpljenju, vsi izmučeni, a vendar vsi radostni, vračali zopet v ljubljeno domovino, s kakšnimi čuvstvi jih bo sprejela mladina? Toliko so pretrpeli za to domovino, dneve in ure štejejo, odkar so ločeni od nje. Pri dnevnem delu mislijo na svoje drage domače, in ponoči naročujejo svetlim zvezdam pozdrave zanje. In ko bo enkrat utešeno njih hrepenenje in bodo zopet stopili na sveta domača tla, ali naj jih svojci pahnejo iz svoje družbe kot strahopetce?! Kdo si zamore kaj takega misliti? ... In vendar si utegne nerazsodna mladina iz zgorajšnjega ali podobnega sporočila napraviti tako sodbo.

Pa še neka druga nevarnost tiči v zgornji novici: Poveličevanje samoumora! V nekaterih krogih ga res poveljučujejo, a za nas katoličane velja naravni in božji zakon, ki nas uči, da človek ni gospod svojega življenja, in si ga ne sme svojevoljno končati. Nerazsodnega otroka pa kmalu zapelje lepa beseda, in če stvar dalje premišljuje, pride kaj lahko v nasprotje z vero. Katekizem uči tako, a nekateri junaki delajo drugače.

Dva dečka desetih let sta brala, da je bil neki trinajstleten vojak odlikovan in povišan za četovodjo. Zbrala sta svoje prihranjene vinarje in se popolnoma tiho odpravila na pot. Hotela sta tudi k armadi in tam služiti domovini. Seveda nista imela sreče in v kratkem času sta se zopet povrnila domov. Stvar je tu iztekla brez druge nesreče, a starši so le prestali dosti strahu za izgubljenca. Da časopisi poročajo novice tudi o mladih junakih, je gotovo hvalevredno in celo njih dolžnost. Skrbimo pa, da navdušenje naših dečkov ne bo preveliko, kot je bilo v zgornjem slučaju, ker desetletnih mladeničev naši poveljniki tudi ne morejo rabiti.

In še nekaj drugega. Takoj v začetku vojne so se oglasili ljudje

dvomljive vrednosti in so obdolžili naše duhovnike izdajstva. Tudi bralo se je mnogo o tem. In ko so Nemci zavzeli Belgijo, kaj vse smo brali o tamošnjih duhovnikih. Eden je imel svojo brzostrelko, drugi je poveljeval domačemu ljudstvu pri uporih, tretji je izdajal postojanke sovražnika itd. Da vse to ni res, je bilo že zdavnaj dokazano. A čemu se vse to še vedno razširja med ljudstvom in mladino? Oblatiti nam hočejo z duhovniki vred tudi našo vero, odtrgati ljudstvo od — Cerkve.

In kaj stori otrok, ki to bere? Kar so zidali vzgojitelji leta in leta, vse to lahko uniči ena sama taka zgodba. Moč knjige se marsikje še vedno podcenjuje. Vzgojitelj pa, ki je spoznal moč slabe knjige, bo njemu izročeno deco varoval z vsemi močmi, da se ne okuži. Prepovejmo mladini vsako knjigo, ki je nismo sami poprej odobrili. Pazimo zlasti, kaj pride v šolske knjižnice. Strogo pazljivost v tem oziru nam naroča tudi naj-novejša odredba naučnega ministrstva, ki veleva, da je treba iz šolskih knjižnic vse izločiti in zavreči, kar nasprotuje verstveni, domoljubni in npravstveni odgoji. Kar ni popolnoma dobro, dobro v vsakem ozru, naj ne najde prostora notri. Prepovejmo pa mladini tudi vse politične liste, saj so pisani za odrasle, ne pa za otroke.

Obenem s knjigami so se s početkom vojne napolnile naše izložbe tudi z vojnimi razglednicami. Uboga mladina po mestih, kaj vse mora gledati! Kuga, ki se vlačí za vojno, je fotografirana na mnogih teh razglednic. In deček, ki sedaj gleda vojake na razglednicah, si bo kmalu ustvaril ideal, kakšen bo tudi sam, ko bo vojak. Saj že komaj čaka trenutka, ko bo oblekel svetlo uniformo in si pokríl vojaško kapo na glavo. In kaj naj napravi skrben vzgojitelj, da obvaruje svojega varovanca pred vplivom takih razglednic? Ali naj prepove, da take stvari ne smejo več v izložbe? Da, ko bi bilo to mogoče. Ali naj prepove mladini v šoli, da jih ne sme gledati? Gotovo, če bi to kaj pomagalo. Preostane le še eno sredstvo, sredstvo, ki pomaga povsod in vselej: versko življenje, molitev, sv. zakramenti!

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

»Centralna misel pri katehezi.« Že enkrat nas je prof. dr. A. Levičnik v prav umestnem predavanju opozoril, kaj naj bi bil »centrum«: izhodišče in cilj pri vsaki katehezi. Na to centralno, vladajočo, vodilno misel (Bog in njegova ljubezen) smo v skrbi za zunanjo tehniko, za ustrezajočo in praktično učno obliko, v prizadevanju za jasno, temeljito ter z zgledi in dokazi podprto razlago — morda nekoliko preveč pozabljali. Pri dosedanjih tečajih in kate-

hetskih shodih novejšega datuma so katehetje hoteli popraviti, kar se je prejšnjo dobo gotovo tudi več ali manj zanemarjalo: hoteli smo doseči, da bi se nam ne očitalo nekako nazadnjaštvo, kar se tiče zunanje popolnosti in dovršenosti kateheze, kar se tiče modre in koristne uporabe zunanjih pripomočkov in raznovrstnih učil ter ponazoril. Kakor povsod, bi se utegnil pojaviti tudi v tem oziru tisti človeški moment, ki mu pravimo enostranost.

Kdor pa zna z lepo zunanjo metodo, z uporabo vsakojakih razlagalnih ter

ponazorovalnih pomočkov strniti tudi to, kar je najvažnejše, kdor zna katehezi dati primerno gorkoto in globino, kdor zna o pravem času izvabiti in doseči glavni namen kateheze, ki je v tem, da vzljubimo Boga, da vcepimo v srce spoštovanje do Boga in zveličavni božji strah, — ta je pravi katehet.

To dokazati je imel namen dr. Levičnik, ko nas je v dveh predavanjih zainteresiral za to vladajočo misel pri katehezi. Pri sestanku dne 8. marca t. l. nam je vrhutega še na podlagi knjige sv. Avgušтина »De catechizandis rudibus«, kakor tudi z zgledi iz katehez škofa Gruberja, dokazal, kako so ti veliki katehetski mojstri venomer poudarjali, da bodi cilj vsaki katehezi »caritas de corde puro«. — »Diligamus Deum, quia prius dilexit nos!«

Pri vsaki razlagi, pri vsaki zapovedi, pri vsaki dolžnosti je treba opozoriti, da Bog to hoče le iz ljubezni do nas, da nas Bog ljubi tudi takrat, ko nas kaznuje. — Tudi pri razlagi svetopisemskih zgodb moramo to izluščiti in naglasiti, kar budi in neti ljubezen do Boga.

Pri razgovoru so navzoči splošno izražali željo, naj bi gosp. predavatelj te praktične misli celotno objavil v listu, da bi se ob njih ogreli tudi drugi katehetje, ki so glavni namen kateheze vpoštevali morda premalo.

Glede »Cerkvene pesmarice« za šolsko mladino, ki je prirejena in čaka ugodnejšega časa za natisk, je bil prof. dr. Pečjak mnenja, naj bi se izdala pač v nameravani obširni obliki. Ker bi pa v tej velikosti od šolske oblasti ne dobila lahko odobrenja, nasvetuje, da bi se priredila tudi manjša izdaja, ki bi se mogla uvesti kot obvezna šolska knjiga. — Je obveljalo soglasno.

Obhajilna podobica — s pesmico. Med ljubljanskimi kateheti — kakor že rečeno — ni nobenega navdušenja za kratke obhajilne molitvice ali pesmice, ki naj bi se natisnile na male evharistične podobice. V kratki obliki je res težko sestaviti kaj prav dobrega. Naš Silvin Sardenko je napravil krasno pesmico, ki je v nji strnil misli lepe molitve, kakršno je za male sestavil bl. J. Vianney. Pripomnil je pa sam, da v

pesmi trpi ali oblika ali pa vsebina, če se hoče v kratkih, pesniških besedah ustvariti umotvor.

Pesmica njegova je porabna tudi za druge prilike, n. pr. za počeščenje presvetega Rešnjega Telesa.

Vendar se mora priznati, da se mu je kratka molitev pred in po sv. obhajilu, ki jo je povezal v stihe, prav posrečila. Taka-le je:

Pred sv. obhajilom.

Jezus, Ti me vabiš k sebi;
vera se mi višje dviga,
upanje mi lepše sije
in ljubezen bolj se vžiga.

Jezus, Ti me vabiš k sebi;
živi kruh si mi pripravil,
mojo željo boš pomiril,
mojo dušo boš ozdravil.

Po sv. obhajilu.

Jezus, Ti si združen z mano,
silo čutim neizmerno;
v Tebi morem vse storiti,
kar srce bi reklo verno.

Jezus, Ti si združen z mano,
tajna dviga se zavesa,
moja duša je v nebesih,
v duši moji so nebesa.

Vsekako je za male v teh kiticah marsikaj nerazumljivega, zato bo dolžnost katehetova, da jim vse manj znane pojme in misli po možnosti raztolmači.

Predvsem pa jim je treba zabiti, da s tem še ni končana zahvala, če kdo to molitvico opravi, marveč se je treba po sv. obhajilu vsaj četrt ure v cerkvi pomuditi in lepo moliti. Pozabiti ne smemo, da pripravljamo mladino za življenje.

Da ustrezemo želji nekaterih zunanjih katehetov, bomo dali te kitice natisniti na primerne evharistične podobice ter jih bomo izročili prodajalni K. T. D.

Ker pa mnogim gg. molitev v obliki pesmice ni kaj všeč, bomo oskrbeli tudi podobice (dvokrilne) s kratkimi molitvami pred in po sv. obhajilu. (Posnel po šol. mol. kaplan Mat. Tavčar.)

S tem ni rečeno, da je to vprašanje najbolje rešeno; tudi ni nihče prisiljen, da bi se moral teh lističev posluževati. Vemo pa, da bo ustrezno osobito tam, kjer imajo mali obhajanci dobre starše, ki se z njimi trudijo, pa jih bodo molitvic, ki jih dobe natisnjene na podobnicah, sami naučili. — Kadar imajo učenci takozvano obližno sv. obhajilo, bo katehet sam zraven ter bo sam otrokom naprej molil primerne molitve, ako še ne znajo brati. Ti lističi naj bi pa pripomogli, da bodo otroci znali nekaj molitvic tudi na pamet, in sicer za take slučaje, ko gredo sami k sv. obhajilu.

Povejte sodbo! — Nekateri žele, naj bi se natisnila na podobice samo ona krepka, jedrnata in najlepša zahvala, oziroma prošnja: »Duša Kristusova, posveti me...«

Častno odlikovanje ustanovnega člana »Društva slovenskih katehetov«. Nedavno je zaprosil naš tovariš, častni kanonik Jakob Sila, katehet na državni ljudski in meščanski dekliški šoli v Trstu — stalno pokojnino. Ob tej priliki je bil odlikovan z viteškim križcem Franc Jožefovega reda. Častiljivemu tovarišu, ki je bil ob ustanovitvi našega katehetskega društva osebno v Ljubljani in takoj pristopil kot ustanovnik ter se je ves čas z vnemo zanimal za naše katehetsko gibanje in delovanje, iskreno častitamo. — Tudi njegov brat, č. gosp. Franc Sila, župnik pri Sv. Ivanu v Trstu, ki je te dni bil imenovan konzistorialnim svetnikom, je od početka zvest član našega društva ter obenem naročnik »Slov. Učitelja«. Bog ga živi!

Novi člani »Društva slov. katehetov«: Čč. gg. Peter Likar, župnijski upravitelj, Gora nad Idrijo; Jakob Čemažar, župnik, Šmarje pri Kopru (Istra); Janez Jalen, kaplan, Srednjavas v Bohinju; Ivan Sadar, kaplan, Mirnapec; Josip Stupica, kaplan, Šmartno pri Litiji; Fr. Kovačič, kaplan, Velike Lašče; dr. Fr. Knavs, dekan, št. Peter pri Gorici; Viktor Turk, kaplan, Gorje pri Bledu; Ivan Kogovšek, c. kr. vojni kurat v Ljubljani.

Katehetske beležke.

»Kratka razlaga božjih zapovedi« za nižje razrede ljudskih šol. (Primerno tudi

za izpraševanje vesti.) — Lističi s kratko razlago božjih zapovedi so bili pošli in smo jih dali iznova (tretjič) natisniti. Naročajo se v »Prodajalni Katoliškega tiskovnega društva (prej Ničman) v Ljubljani.

Času primerno opozorilo. V Monakovem so vsi župnijski uradi razglasili zelo umestno okrožnico, v kateri staršem priporočajo, naj o priliki letošnjega prvega sv. obhajila opuste vso razkošnost in ves zunanji sijaj, ki je bil doslej običajen. Skrbe naj, da bodo otroci dostojno, a čisto preprosto in skromno opravljeni. Ni ne potrebno, pa se tudi ne želi, da bi bili otroci za slovesnost prvega sv. obhajila od nog do glave popolnoma novi. Nikjer ni predpisano, da bi morali imeti pri tej svečanosti dečki docela črno obleko, deklice pa belo. Tudi bolj premožni starši naj z ozirom na revne in siromašne otroke opuste vse novosti ter naj se zadovolje z vsakdanjo, preprosto opravo. Da bodo mogli tudi revni otroci vsaj v dostojni obleki pristopiti k prvemu sv. obhajilu, bi bilo želeli, da bi jim boljše družine darovale obnošene, pa dobro ohranjene oblekce, ali pa bi v ta namen darovale skromne denarne pripevke.

To, kar se je razglasilo po Monakovem, naj velja tudi za naše razmere. Za letošnjo slovesnost prvega sv. obhajila naj se otrokom ne napravlja nova obleka, marveč pridejo naj v taki noši, kakršno imajo ob nedeljah. Ta nasvet naj vpoštevajo osobito bogatejše hiše, da ne bo prevelike razlike med revnejšimi in premožnimi.

Težave. Razlaga verskih skrivnosti in pojmov, ki jih kaže tolmačiti in pojasnjevati bolj po ovinkih, ni lahka stvar. Preko njih pa tudi ne smeš, čeprav jih v šoli ni moč docela razložiti. — Nedavno stopi učenka 3. razreda — jako pridna deklica — pred poukom k meni pa izreče to-le prošnjo: »Mama je rekla, naj vas prašam, kaj je to: Ne prešestuj!« Trenutno me je to vprašanje presenetilo, ker slučajno ni bilo prav nič v zvezi s tem, kar je bilo takrat na vrsti. Ker je dotični otrok dober, nedolžen, pa vedno željen, sem si mislil, da je pač poizvedoval o tem pri materi, ki si morda ni

upala in znala tega raztolmačiti. Dal sem otročiču primerno in previdno pojasnilo in pouk s pripomnjo: »Ali si zdaj zadovoljna?« — na kar je pritrdila. Seveda me je ta »intermezzo« napotil, da sem takoj nekaj minut porabil za razlago 6. zapovedi pred celim razredom — v kolikor je potrebno.

Enako zadrego, kakor ob razlagi 6. zapovedi, čuti katehet tudi, kadar je treba razložiti zgodbo »Angel oznani Jezusovo rojstvo«, ali pa molitev ange-lovega češčenja. O tem vprašanju je naš sotrudnik —aa— že v lanskem letniku »Slov. Učitelja«¹ obširneje razpravjal. Rekel je: »Čeprav se v šoli ti pojmi ne dajo popolnoma jasno razložiti, jih ven-dar ne smeš pustiti brez vsake razlage. Lahko se otrokom pove, da ima vsak človek očeta in mater, samo Jezus kot človek nima očeta. Marija je do-bila (spočela) Jezusa od Sv. Duha na skrivnost, čudežen način in ga je ro-dila, to se pravi: bila je njegova mati. Marija ni nikdar nič nečistega mislila, nič nečistega govorila, nič nečistega storila; zato se imenuje najčistejša Devica. Morda bi se smelo še to-le pristaviti: Tudi čiste deklice so device. Če pa ka-tera stopi v zakonski stan, ji ne pravimo več devica, ampak mati ali pa žena. Samo Marija je mati in devica...«

Ni brez haska, ako prinese katehet ob tej priliki tudi lepo sliko »Oznanje-nja Marijinega«. Monakovsko katehet-sko društvo je sklenilo, da bo oskrbelo novo, lepo in šoli primerno zbirko slik, ki jih katehetje doslej občutno pogre-šamo. Zbirka (prvi sešitek) se že pri-reja in bo najbrže v kratkem na razpo-lago. Izšla bo pod naslovom »Kateche-tische Bilder« von Aug. Pacher im Kö-sel'schen Verlag, Kempten & München. Obsegala bo verske skrivnosti in do-godke iz verskega življenja posameznika in iz cerkvenega življenja. Dve barvasti sliki v zmanjšani obliki je porabil že katehet Henrik Stieglitz v svojem naj-novejšem katekizmu »Katholischer Ka-techismus«, in sicer »Daritev sv. maše — povzdigovanje« in pa »Včlovečenje«.

Ponazoriti včlovečenje Sina božjega

je težka naloga in krščanska umetnost doslej ni nudila še nič posebnega, kar bi se bilo s pridom uporabilo. Vse, kar imamo, se nanaša le na oznanjenje an-gelovo, skrivnostno delo Sv. Duha — včlovečenje — je izraženo z žarki, ki padajo na Marijo.

Kaj storiti? Samo toliko, kolikor v katehezi, ko se skrivnosti ne smemo po-polnoma izogniti, pa tudi ne prepustiti nebrzdani domišljiji otrokovi. Na spod-nji in srednji stopnji umevajo otroci spo-čela (prejela) od Sv. Duha dobesedno: Sv. Duh je prinesel Jezusčka iz nebes ter ga izročil Mariji, ki ga je spočela (prejela) od Sv. Duha.

Tako nekako si je slikar Pacher za-mislil to stvar in jo tudi predočil.

Kaj vidi otrok na tej sliki? — Nebeški Oče spusti božje Detece iz ne-bes blagoslavljuje ga z desnico. Radosi nebeških krilatcev ga spremlja. Sv. Duh ga nese na zemljo. Konkretni predstavi se slikar izogne na ta način, da se spu-šča božje Dete prosto med krili belega golobčka proti Mariji, ki sprejema Je-zusčka kleče z razprostrtimi rokami. — Ker je z včlovečenjem božjega Sina tesno spojena božična misel, je na sliki označen tudi hlevček.

Odrasli vidimo na sliki pač več, nego otrok: mi vidimo skrivnost, ki jo je sli-kar v očitni nežnočutnosti po možno-sti izrazil.

Pacherjeva slika bo pripomogla, da se bo domišljija povzpela nad to, kar je samo zgodovinskega: zgodba stopi v ozadje, v ospredje pa skrivnost, dogma-tično dejstvo.¹

Vemo, da opisano nazorilo ne bo vsem katehetom všeč, dasi je umetniško in nežnočutno izvršeno; kaže pa nov na-predek ter priča o hvalevrednem prizadevanju onih katehetov, ki bi radi pri-pomogli, da bi se tudi tretji člen apo-stolske vere: »ki je bil spočet od Svetega Duha«, ne prepustil zgolj razigrani do-mišljiji vedoželjnih otrok. —d—

Zgledi, uporabni pri katehezi.

V varstvu Marijinem. Anton Pečkaj, bivši načelnik Orla v Dol. Logatcu, opi-

¹ »Slov. Učitelj 1915, št. 1, p. 10 sq.

¹ »Katech. Blätter« 1916, p. 44.

suje med svojimi vojnimi doživljaji tudi sledečo zanimivost: »Preden sem odšel v vojno službo, sem se šel priporočiti Mariji Pomočnici na Brezje za varstvo na težki poti. In res: obvarovan sem bil doslej že večkrat smrti. Bilo je na italijanskem bojišču... Dne 17. septembra je najhuje grmelo. Vzel sem v roke svojo najdražji zaklad: molitveno knjižico ter poiskal litanije Matere božje. V tistem trenutku pa udari velikanska granata v moj zakop en meter od mene. Znašel sem se par metrov od prejšnjega prostora do pasu v zemlji, v roki sem pa krčevito držal molitveno knjižico. Zgodilo se mi ni popolnoma nič, akoravno se je toliko lesa in zemlje name podrlo, poleg tega so pa še padali kosi železa okrog mene. Tako sem bil prav čudovito obvarovan gotove smrti; bil sem v Marijinem varstvu...«

Božja previdnost in — trpljenje. Če bi bil kar naprej dan, bi zmerom solnce sijalo, bi ne videli svetlih zvezd, bi ne občudovali veličastva božjega, ki se kaže v čarovitem, velikanskem ozvezdju, v milijonih in milijonih zvezdâ na nebesnem svodu. — Uprav to, da se tako redovito in pravilno vrstita noč in dan,

uprav zvezdnata noč nam tako sijajno in jasno priča, kako velik, kako mogočen in vzvišen mora biti Bog, ki je ustvaril te orjaške svetove.

Človek, ki bi mu venomer sijalo solnce sreče, ki bi ga nikdar ne zajela noč trpljenja, bi moral postati nekako omejen. Uprav noč trpljenja nas dviga kvišku, obrača nam pogled gori k svetlim zvezdam božje ljubezni in previdnosti, ki vodi in obrača vse, prav vse na dobro, v našo večno srečo.

Prava ljubezen. Nedavno je bila v rezervni bolnišnici v Brnu nenavadna poroka. Neki Jožef Grabner je bil pred odhodom na bojišče obljubil dobri mladenki Mariji Čermak (Czermak), da jo vzame v zakon, ko se povrne iz vojne službe. Povrnil se je res, a v bolnišnico, kjer so mu morali odrezati obe nogi. Ko ga je nevesta zagledala, se je razjokala in izjokala; nato je pa prosila, naj bi se kljub temu poroka izvršila, češ, da ženin zdaj še celo potrebuje njene pomoči. Vojaški kurat, polkovni zdravnik, strežnice, moštvo in vsi, ki so bili navzoči, so bili do solz ganjeni, ko je nevesta pri poroki z odločno besedo zagotovila breznožemu ženinu trajno zvestobo.

Učiteljski vestnik.

Draginjska podpora. »Slomškova zveza« je po svojem odboru zopet potrkala na vrata deželne dvorca s prošnjo, da bi se deželni odbor tudi na spomlad spomnil kranjskega učiteljstva ter zopet olajšal po neprestani vojni povzročeno čedalje hujšo stisko. — Ni bilo treba dolgo čakati. Dva dneva nato je imel deželni odbor sejo, pri kateri se je na predlog deželne glavarja dr. Šusteršiča sklenila draginjska podpora v enaki izmeri in enakem obsegu, kakor se je izplačala oktobra 1915. — Naj bo na tem mestu v imenu »Slomškove zveze« izrečena deželnemu odboru za naklonjenost iskrena zahvala.

Najvišjo zahvalo za zasluge v prid vojni oskrbi je naznanilo c. kr. naučno ministrstvo osebam, ki so se v tem oziru posebno odlikovale. Med učiteljstvom so to zahvalo prejeli gospodje, gospe in

gdčene.: Okr. šol. nadzornik Franc Gaberšek v Ljubljani; okr. šol. nadzornik Ludovik Stiasny v Krškem; šol. ravnatelj in okr. nadzornik Ivan Tuma v Postojni; voditeljica zas. osemrazrednice šolskega kuratorija Jakobina Naglas v Ljubljani; vadniška učiteljica Pavla pl. Renzenberg v Ljubljani; nadučitelj Ferd. Juvanec v Postojni; Rudolf Horvat v Trnovem; Anton Skala v Vipavi; voditeljica osemrazred. dekl. šole v Trnovem s. Marija Pavlin; učiteljica Amalija Erker v Koprivniku in Marija Urbančič v Travi; Pavla Zirer v Krškem; Ana Petrovič v Smledniku; Avgusta Kolnik v Radečah; ravnatelj Aleksander Lunaček v Št. Rupertu; ravnateljica M. Bernardina Wagner na samostanski šoli v Škofji Loki; ravnateljica slov. dekl. osemrazr. šole v Ljubljani M. Marout; ravnateljica Fr. Ileršič (nem. dekl. osemrazr.);

učiteljice Marija Wessner, Ema Raunacher in M. Karolina Biščak, učit. ročnih del v ljublj. urš. samostanu. — Nadalje nadučitelji: Viktor Mihelič v Dev. M. v Polju, Dominik Bric na Dobrovi, Karl Matajc na Vrhniku, Ivan Grad v Mostah, Fr. Kozjek na Toplicah pri Zagorju; učiteljica Roza Pirkovič v Svibnem; Franja Bezeljak-Bayer v Žalni; ravnateljica Marija Kavčič v Idriji; učiteljice Josipina Knez-Martinčič na Rakeku, Marjeta Belle-Žele v Begunjah pri Cerknici, Viljemina Repič-Leskovic na Uncu; nadučitelj Julij Slapšak v Radovljici; učiteljica Frančiška Zemljan v Boh. Bistrici; učit. Mihaela Gorup v Šmihelu pri Novem mestu; nadučit. Marija Clarici v Novem mestu; učit. Karolina Kuchler v Mirnipeči; nadučiteljica Avgusta Klančar v Kamniku; učiteljice Albina Rom v Domžalah, Matilda Poženel v Dolskem in Emilija Gerkman v Mengšu; nadučit. Matija Bartl v Semiču; ljudske šole v Postojni in Vel. Laščah; dekl. ljudska šola v Ribnici; meščanska šola v Krškem; zunanja zasebna urš. dekl. ljudska šola v Škofji Loki; ljudska šola v Polhovem gradu; zasebna ljudska šola v Vevčah pri Ljubljani; šestrazredna šola v Loškem potoku.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v spomladanskem terminu 1916 se prično na c. kr. učiteljsku v Ljubljani v petek, dne 28. aprila ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 17. aprila v rokah izpraševalne komisije.

Starosta. Dne 21. februarja je obhajal vpokojeni prof. dr. Jos. Nejedli 95-letnico rojstva. Mož je sicer močno opešal, vendar se tuintam še pokaže na ljubljanskih ulicah.

Za častnike imenovani učitelji. Učitelj Anton Zdolšek v Gornjem gradu, Jožef Moro v Marenbergu in Maksimilijan Smole v Račju so imenovani za poročnike.

† **Nadučitelj Fran šetina.** V Črnomlju je umrl 16. februarja po kratki bolezni ondotni nadučitelj Fran šetina, imejitelj zlatega zaslužnega križca. Naj počiva v miru!

Odlikovana častnika-učitelja. Praporščak žiga Res, učitelj v Slovenjgradcu in praporščak Franc Poljak, učitelj v Mariboru, sta odlikovana s srebrno hrabrostno kolajno.

Iz vojnega ujetništva. Učitelj Josip Jarh iz Drage, ki je ranjen prišel v rusko ujetništvo, je pisal dne 19. septembra 1915 svojemu okr. šol. nadzorniku dopisnico sledeče vsebine: »Gotovo Vam je že znano, da sem ruski vojni ujetnik. Precej težka rana, ki sem jo dobil na bojišču, se je srečno zacelila ter se čutim sedaj bolj zdravega, kakor kdaj preje. Že nekaj mesecev sem zaposlen na sadnem vrtu nekega ruskega odvetnika. S to sluzbo sem popolnoma zadovoljen. Bog človeka ne zapusti. Pristrčen pozdrav!« — Dopisnica je pisana nemško ter je dospela na svoj naslov po preteku petih mesecev dne 18. februarja 1916. — Na dopisnici naznanjen naslov zgoraj imenovanega učitelja: Jos. Jarh, Kriegsgefangener in Zarizyn a. d. Wolga, Gouv. Saratov, žigulevski sklad piva.

Imenovanja. Ljubljana — mesto. Ana Likozar, brezpl. supl., IV. mest. deška lj. šola; Marija Matkovič, brezpl. supl., mest. nemška deška lj. šola; Ida Reitz, pom. uč., zas. lj. š. v Spod. Šiški; Ana Buda, poizk. kand., šišenska dekl. šola. — Ljubljanska okolica. Ruža Divjak, supl., Dev. Mar. v Polju; Pavla Belič, supl., Sv. Peter pri Ljubljani; Ana Kaus, supl., Vrhnika; Antonija Rott, zač. voditeljica, Sv. Peter pri Ljubljani; Otilija Krisch, supl., Grosuplje. — Črna omelj. Josipina Rozman, supl., Suhor; Albin Razpotnik, supl., Semič. — Kamnik. župn. uprav. Ivan Ev. Jarc, zas. učitelj, št. Ožbalt. — Kočevje. Henrik vitez pl. Turzansky, dekl. šola v Kočevju; Leopoldina Merala, supl., deš. šola v Ribnici; Angela Mandelj, supl., Loški Potok; Marija Drobnič, supl., Dobrepolje; Antonija Batič, supl., Svetli Potok; Angela Ravnik, supl., Banjaloka; Fran Scheschark, supl., Kočevska Reka; Berta Žejn, supl., Spod. Log; Helena Komac, supl., Dolenja Vas pri Ribnici; Frančiška Stöckl, supl., Livold; Josipina Rukli, supl., Fara-Vas. — Kranj. Josipina Grom, zač. učiteljica, Naklo. — Krško. Angela Doležalek, supl., Tržišče; Karolina Rostohar, zač.

učit., Cerklje. — Litija. Ivana Ivančič, supl., Šmartno pri Litiji; Frančiška Zorec, zač. uč., št. Vid pri Zatični; Terezija Košica, zač. učit., Žalna. — Logatec. Rafaela Pavlica, supl., Rovte; Leopoldina Leskovec, zač. učit., Spod. Idrija (Zgor. Kanomlje); Leopoldina Novak in Antonija Terpin supl., c, kr. rudn. šola, Idrija. — Novo mesto. Pavla Štrumbelj, supl., Žužemberk; Cirila Golia, supl., Dol. Nem. Vas. — Postojna. Pavla Hvala, supl., Knežak; Ana Dovgan, supl., Trnovo; Božena Hudnik, poizkus. kand., Postojna. — Radovljica. Marija Kastelic, supl., Leše; Ivana Lipovec, zač. učit., Koroška Bela; Marija Schauta, supl., Sava pri Jesenicah.

Smrtna kosa. Dne 24. februarja 1916 je umrl v Stari cerkvi pri Kočevju nadučitelj Jurij Erker, brat stolnega kanonika Josipa Erkerja in kočevskega dekana Ferdinanda Erkerja. Rajni je štiri leta bolehal na sušici; imel je vsled tega več daljših dopustov; toda od šole se ni mogel popolnoma ločiti. Ker mu bolezen ni dopuščala, da bi poučeval, si je do zadnjega ohranil vodstvo šole; šele dva dni pred smrtjo je izročil vodstvene posle svojemu bratu učitelju Alojziju Erkerju. Nagrobni govor mu je govoril njegov prijatelj župnik Jože Eppih, ki je posebno poudarjal pokojnikovo ljubezen do dela, njegovo vernost, ter veliko potrpežljivost v dolgotrajni bolezni.

Bojišče. Odlikovan je bil s »Signum laudis« član »Slomškove zveze« Anton Drašček, nadporočnik črnovojniškega polka št. 27, nadučitelj v Zalogu. Odlikovanec že od začetka vojne služi pri našem črnovojniškem polku. — Srebrn zaslužni križec na traku hrabrostne svetinje je dobil četovodja Maks Koman, nadučitelj v Stranjah pri Kamniku. — Okoli svečnice je umrl v neki bolnišnici na štajerskem g. Franc Pirc, bivši učitelj v Žužemberku, ki je bil poklican v vojake, a zaradi bolezni vojske ni videl.

Razpust društva. Nižjeavstrijsko namestništvo je razpustilo društvo dunajskih čeških učiteljev.

Zanimivost. Že zadnjič smo poročali, da nam je tovariš nadučitelj Silvester

poslal iz ruskega ujetništva razglednico, ki jo prinašamo v ponatisu v današnji številki našega lista. — Kmalu nato je došla iz Marijinskega v Sibiriji dopisnica posebne vrste. Izrezana je iz skorje sibirske breze. Naslovljena je v sloven-

Naduč. Fr. Silvester, vojni ujetnik.

ščini na urednika. Zanimiv je pozdrav na lubadu; glasi se:

Predragi vsi!

**Na lubadu sibirske breze
pozdrav do »Slomškove zveze«.**

Vaš

Silvester.

Marijinsk, 22./I. 1916.

Dopisnico bomo izročili kot izredno redkost vojnemu muzeju.

Častno odlikovanje. Srebrno svetinjo z vojno dekoracijo je prejela od »Rdečega križa« naša tovarišica gdčna. Frančiška Zemme, učiteljica šentjakobske slov. dekliške osemrazrednice, za ne-

umorno in trudaljubivo sodelovanje v prid našim vojaškim bolestnikom.

Za upravitelja srbskega šolstva v zasedeni Srbiji je imenovan šolski nadzornik ogrskega komitata Bars-Bodrog, po imenu Janos Farago, ogrski narodnjak.

V 8. činovni razred je povišan učitelj na mariborski vadnici Friderik Šijanec.

Smrtna kosa. Umrl je v Žabji vasi pri Novem mestu g. Janez Jarm, učitelj v pokoju. Star je bil 80 let. Pokojni je bil učitelj prav po volji božji. Zapušča soprogo, ki ima tudi že osem križev.

Vojno odlikovanje. Srebrni križec na traku hrabrostne svetinje je prejel nadučitelj Rudolf Vižitin iz Renč pri Gorici, sedaj enoletni prostovoljec in četovodja pri nekem saperskem oddelku.

Zlat zaslužni križec na traku hrabrostne svetinje je podelil cesar z lastno-ročnim pismom lic. učiteljici gdčni. Jerici Zemljan, voditeljici zasilne rezervne bolnišnice št. 2 v Ljubljani, kot priznanje za skrbno delovanje v prid ranjencem.

Posmrtno odlikovanje. Vojaški zaslužni križec 3. vrste z vojno dekoracijo so podelili padlemu nadporočniku † prof. Izidorju Modicu.

Naši tovariši pišejo z bojišč. Bojišče, 10./II. 1916. Iskrena hvala za pozdrav iz domovine. Kam nas je vojska vse razmetala po svetu! Niti v sanjah si nisem nikoli predstavljal, da bom kdaj z Bosanci prenašal križe in težave vojne. Trikrat sem bil v mirni dobi »krankheitshalber rückbeurlaubt«, četrtič superarbitriran, a pri prvem prebiranju so me spet vzeli. 13 mesecev sem pri vojnih, toda nikoli v življenju nisem bil bolj zdrav, kot sedaj.

Par kilometrov za fronto počivamo že tretji teden. Imamo se izborno. Moštvo stanuje po hlevih in šupah, častniki v ličnih kočah, ki so obljudene z domačini ali begunci sosednjih gubernij. Civilni prebivalci so katoliški Poljaki, zelo verni in zavedni, a žalibog ne zna skoro nihče čitati latinice; v šoli se uče le cirilico. Stene so polne svetih podob, kakor pri nas na Slovenskem. Soba, v kateri stanujem s komp. komand. in tovarišem (kadetom) je nadvse lična. Staro pohištvo smo postavili vun in si napravili vse novo iz breze. Postelje, stoli, miza, mizice, okviri slik, ki smo jih vzeli iz

»Jugend«, »Leipziger«, pa tudi iz »Illustr. Glasnika«, celo okviri oken in vrat — vse breza. Stene smo tapecirali s preprogami in okrasili z zelenjem; tudi svetilka je vsa v zelenju. V resnici divno. Ideja je bila moja in delo sem vodil sam. — Vsi častniki regimenta in trenja hodijo občudovat naš stan. V prostem času se učim jezdit in hodim na lov na divje svinje. Na maršu mi posodi konja g. vojni kurat (franjecvac iz Ercegovine), ki se gotovo čuti na svojih nogah bolj varnega. Dajejo nam vsega preveč: likerje, konjak, rum, vino, pivo kislo vodo, čokolado, marmelado, sir, slanino, cigare, cigarete itd., itd. Tudi moštvo dobi sedaj vsega dovolj. Dobivamo tudi pardnevne dopuste v bližnje mesto. Hrana je izborna. Živimo kot baroni. Da se Vam bodo še bolj sline cedile, moram omeniti, da smo za nedeljo kupili svinjo, ki jo bomo spekli na ražnju in zalili s sodčkom piva. Čtiva imamo dovolj; knjige — časopisa »Slovenca« in »Illustr. Glasnik« dobivam prav redno.

Pa tudi v zakopih ni bilo slabo. Življenje je bilo še veliko bolj zanimivo; službe je bilo sicer dovolj, pa vseeno smo bili vedno dobre volje. Ruske pozicije so bile 400 korakov od nas; samo mala dolinica s potočkom je bila med nami. S sovražno infanterijo smo živeli v najlepšem miru. Pustili smo jim, da so neovirano hodili k potoku po vodo, mi smo pa smeli nabirati drva. Zato pa je bila artiljerija bolj prijazna in nam pošiljala vsako opoldne prav neprijetne pozdrave. Na večer so Rusi prepevali žalostno zategle čnomorske pesmi. Bosanci so poslušali in jo potem udarili po svoje. Tudi harmonike in tamburice so nam delale kratek čas.

Najbolj nerodne so bile zvečer poljske straže. Prav čuden občutek je izprva, ko človek zapusti jarek in žične ograje ter ide kot »vorlaufende Figur« na odprtem terenu. Pa sčasoma se človek privadi na vse. Prav natančno smo videli vsakega posameznega moža ruske poljske straže, ki je bila okrog 200 korakov pred našo. Ni se streljalo.

Zadnji čas se je to tiho sporazumljenje le prepovedalo; streljali smo na posamezne — in tudi Rusi nam niso ostali prav ničesar dolžni.

Da bi dražili Ruse, je došla na godovni dan ruskega carja godba v naše jarke in svirala. Rusi so prav mirno in zadovoljno poslušali; tudi strel ni padel na nobeni strani. Na sveti večer je stopil ruski možakar na prsobran in vikal, da lahko mirno praznujemo praznike in da nas v teh dneh ne bodo motili. Obljubo so držali. Bil sem tako srečen, da sem na sveti dan dopoldne vodil katoliško moštvo k sv. maši, ki se je brala pri reg. komandi. Tudi spoved je lahko vsakdo opravil v bližnji ruski cerkvi.

Da se je Črna gora brezpogojno vdala, smo izvedeli že 17./I. popoldne. Zbrali smo moštvo v jarkih, povedali novico, razložili pomen in navdušeno smo vikali »hura«.

Še dva dokaza, kako je ruska špijonaža razvita. Takoj za našimi pozicijami so našli skrito luknjo, v kateri je bival mož v avstrijski uniformi, ki je s tanko, skoro nevidno žico lovil telefonične razgovore. Pred kratkim se je naenkrat znašel v naših zakopih oficir, ki je perfektno govoril nemški. Vzeli smo ga seveda takoj »hop« in izkazalo se je, da je preoblečen ruski oficir. Še isti večer je visel na drevesu poleg naše poljske straže.

Takih in enakih dogodkov bi Vam mogel še na stotine poročati. Omenim

naj še, da so Rusi postavili pred svojo žično ograjo veliko tablo, na kateri je bila narisana steklenica z vinom in hleb kruha. Spodaj pa je bilo napisano: »Pridite k nam, mi imamo vsega dovolj.« Pa ne eden se ni odzval njih vabilu.

Začetkom tega meseca je nadzoroval tukajšnji polk naš armadni poveljnik, par dni pozneje pa Nj. Vel. prestolonaslednik. Bil je zelo prijazen; z vsakim oficirjem je izpregovoril par besed in mu stisnil roko. Res velika čast za nas. V daljavi so grmeli topovi, v zraku brneli aeroplani, a mi smo navdušeno orili »Živijo« in vihteli sablje. Veličasten trenutek, ki ga ne pozabim nikdar.

Izmed oficirjev je pri regimentu polovica Slovencev, več kot pri I. R. 17. Drugi oficirji so vseh mogočih narodnosti, samo Hrvatov oziroma Bosancev ni nič.

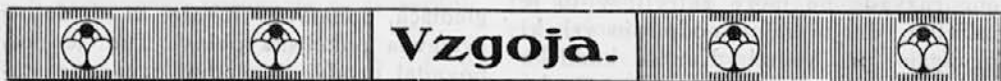
Končam, — pa se oglasim še drugič.

Prosim, oprostite »štilu« in jeziku: Pomisliti morate, da govorim po malem 11 »šprah«: slovensko, hrvaško, nemško, rusko, rusinsko, češko, poljsko, mažarsko, laško, da, celo turško in židovsko, ter se mi že vse blede.

Srčno pozdravlja vse Slomškarice in Slomškarje

vdani

Iv. Primožič, nadučit., sedaj praporščak.

Tobak in naša mladina. Vsi veno, da je »pušenje tobaka« naši šolski mladini strogo prepovedano. (Glej § 77. š. i. u. r.) Ali je o tem poučena tudi mladina? Morda, morda tudi ne. Kjer poučuje učna moč, ki se te nepotrebne in škodljive strasti ne more iznebiti, ki s tobakovim dimom kvarji zrak še celo v šolskih prostorninah, tam bo težko pričakovati strogega nastopa proti mladinskim kadilcem. Kadilska razvada med mlečozobnimi fantiči se hoče razpasti osobito sedaj, ko marsikje v domači hiši ni več pravega nadzorstva, ne krepke roke, ki bi vodila odgojo šolskih otrok v rodni hiši, ker so gospodarji v vojni službi.

Od več strani smo dobili poziv, naj

vendar sprožimo to zadevo in skušamo doseči kako pomoč in sredstvo, da bi moglo učiteljstvo z uspehom vmes poseči. Sama prepoved ne izda veliko ali pa nič; tudi strahovanje v domači hiši ne prepreči nagnjenja do kajenja; je pač zgled tudi v tej zadevi daleko močnejši kot vse drugo. In teh slabih zgledov (kadilcev) je le preveč povsod. Zato bi bilo edino umestno, da bi se izdala ne šolska, ampak vladna odredba, ki bi kratkomalo prepovedala prodajati tobakne izdelke vsakršne vrste mladostnim pod 18. letom.

Naučno ministrstvo na Bavarskem je nedavno razglasilo naslednji ukaz:

»Bolj kot kdaj se čujejo v sedanjem

času tožbe, kako se širi med mladino tobakarska strast, zlasti še kajenje cigaret. Ta škodljiva razvada se je med mladino nenavadno razpasla uprav tekom sedanje svetovne vojske. Tobaku se najbolj vdaja ljudski šoli odrasla mladina med 13. in 18. letom.

Kadilška razvada, zlasti uporaba cigaret, ne povzroča le gospodarske škode, marveč škoduje v zdravstvenem oziru predvsem doraščajočim osebam; kajti tobak kvari krvnjake in druge organe, kar je razvidno od izida vojaškega novačenja...

Nujno je torej, da iz gospodarskih, zdravstvenih, vzgojnih ozirov, pa tudi zato, da si ohranimo in okrepimo svojo vojno moč, z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago, nastopimo zoper kadilško razvado in strast, zlasti še zoper kajenje svalčic.

Glede gojencev višjih šol in zavodov je kraljevo državno ministrstvo za pouk in šolske zadeve že izdalo potrebna navodila.

Mladini ljudskih in nadaljevalnih šol pa najvišja šolska oblast tem potom prepoveduje kajenje tobaka sploh, zlasti pa cigaret. — Vsemu učiteljstvu in vsem nadzornikom se naroča, naj porabijo vso moč, da bodo s to naredbo prodrli.

Jasno je, da šola sama te toli razširjene razvade ne more zatreti; v to je potrebno, da jo trajno podpirajo vsi, ki pomagajo pri vzgoji. Ker se kadilška strast pojavlja osobito pri učencih, ko se poslove od ljudske šole, ni moč pri njih več uporabiti šolskih pomočkov in sredstev. Tu je treba, da previdno posežejo vmes starši, duhovniki, gospodarji, učitelji, delodajalci, predsedniki mladeniških družb ter vsi, ki se zavzemajo za mladino.

Vse te nujno pozivamo, naj krepko

podpirajo šolsko oblast, ko se trudi, da bi zatrla in preprečila kadilško razvado; poskrbe naj pa tudi, da bodo v svojem delokrogu izdali potrebne ukrepe zoper kajenje, n. pr. prepoved kajenja v delavnici, poslopju itd. Starši, gospodarji, mojstri bodo največ pripomogli v boju zoper tobak, če mladostnim ne izročé nobenega denarja, razen kar mora biti. Duhovščina bo, izvršujoč svoj poklic, našla dovolj prilike, da bo poučila vzgojne činitelje ter jim obrazložila zdravstvene in nravstvene nevarnosti, ki jih povzroča pri mladostnih osebah uživanje tobakovega dima.

Najlažje bi se preprečila ta razvada, če bi se vsi trafikanti in prodajalci tobaka mogli odločiti, da bi tobaka, cigaret in smotk mladostnim sploh ne hoteli prodajati in izročati.

Krajevne šolske oblasti se torej pozivljejo, naj stopijo v stik s prodajalci in jih pridobe, da bodo v tej važni točki podpirali vzgojitelje...«

Ali bi se ne dalo tudi pri nas še kaj več storiti zoper kajenje, da bi učiteljstvo imelo še kako drugo zaslombo in ne le malenkosten paragraf!

V Kasslu na Nemškem je izdal poveljujoči general Haugwitz nedavno izredno oster ukaz, ki prepoveduje mladini od 14. do 18. leta hoditi v kinogledišča, pohajati v lokale, ki jih določi krajevna policijska oblast. Tudi je prepovedal prodajati mladini označene starosti — cigarete in alkoholne pijače; gostilne in kavarne so takim mladostnim sploh prepovedane.

Kdor bi se ne ravnal po ukazu generalovem, bi ga doletela občutna kazen.

To je možata odločnost, ki bo preprečila marsikaj hudega. Kdor ima besedo, naj podrega še pri nas! —d—

Raznoterosi.

Uspeh I. semestra na škofijski gimnaziji v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu: Prvi red z odliko 79, prvi red 187 gojencev; nezadostne rede je dobilo 51 učencev; 4 neizprašani. Število gojencev 321. — Tekom prvega polletja je napravilo

zrelotni izpit 10 enoletnih prostovoljcev, štirje med njimi z odliko. Komisiji je vselej predsedoval vladni svetnik in dež. šolski nadzornik dr. Janko Bezjak. — Učenci so porazdeljeni v posameznih razredih tako-le: VIII. — 2; VII. — 6;

VI. — 35; V. — 41; IV. — 45; III. a. — 35; III. b. — 33; II. a. — 33; II. b. — 36; I. a. — 54; I. b. — 34.

Prva slovenska ljudska šola za begunce. V Vrbovcu na Štajerskem se je otvorila dne 22. januarja ljudska šola za otroke delavcev »Čevljarske zadruga« iz Mirna. Šolo obiskuje sedaj okoli 80 otrok, kot učitelj-voditelj je nastavljen g. A. Ferlat, učitelj iz Rupe pri Mirnu, veronauk poučuje p. Kerubin Tušek, gvardijan v Nazaretu. — Leseno barako je zgradila »Čevljarska zadruga«. V kratkem se otvori tam tudi obrtna šola, kakor je bila svojčas v Mirnu.

Hrvatska slovnica. Dr. Milan Rešetar, profesor slovanske filologije na dunajskem vseučilišču, je sestavil novo slovnico hrvatskega jezika. Izšla je menda v Zagrebu.

Društvo za katoliško vseučilišče v Solnogradu je imelo 6. februarja t. l. 33. občni zbor, ki mu je predsedoval krezoškof dr. Kaltner. Kljub vojski so bili uspehi preteklega leta prav povoljni in je pričakovati, da bo premoženje letos doseglo peti milijon. Darila l. 1915. so znašala 61.581 K; če se vpoštevajo še obresti naloženega kapitala, je narastlo skupno premoženje v omenjenem letu za 294.966 K. Vse premoženje znaša točasno 4,915.025 K, med tem vojnega posojila 1,421.000 K.

S svetovnega potovanja se je srečno vrnil znameniti P. Peter Klotz, benediktinec v Solnogradu. Z veliko težavo se mu je posrečilo, da je prišel iz New-Yorka na Norveško. Ko so med vožnjo angleški častniki preiskavali parnik, ga je rešil potni list nekega drugega sopotnika. P. Klotz je prepotoval in prehodil veliko sveta: desetkrat je šel čez ekvator. Njegovi dnevnikarji so še v Ameriki; ko jih dobi, bo mogel nadaljevati svoja dragocena poročila.

Šolstvo na Kineškem. Cesar Juanšikaj bo, kakor poročajo petrograjski listi, uvedel na Kitajskem splošno vojaško dolžnost ter bo izdal tudi postavo, po kateri bo moral vsak Kitajec v šolo. Do sedaj so bili na Kitajskem le revnejši sloji podvrženi vojaški dolžnosti. Prisilnega šolskega pouka pa sploh ni bilo. Nove odredbe stopijo v veljavo to pomlad.

Učiteljska na vzhodu. Vsled vojske je bilo zatvorjenih v turških pokrajinah okrog 600 francoskih in 200 italijanskih šol. Vsi ti zavodi so imeli okroglo 100 tisoč gojencev. Te katoliške šole so deloma nadomestili Turki s svojimi šolami. Turška vlada je dovolila, da so otvorili Nemci v nekaterih krajih (n. pr. v Jeruzalemu, Bagdadu, Haidar-Pascha, Adana) nemške šole, ki so seveda skoraj izključno protestantske. Papežev delegat msgr. Dolsi je sedaj v imenu sv. stolice posredoval pri visoki porti, naj bi se dalo dovoljenje, da se ustanove v turških deželah učiteljske pripravnice. Doslej je bilo katoliško učiteljske samo v Jeruzalemu, in eno na Libanonu, kjer stanuje nekoliko katoličanov. — Prav bi bilo, če bi se naši avstrijski katoličani za to zadevo ne le zanimali, marveč z vso vneemo zavzeli. To misijonsko delo bi bilo najbolj koristno in plodovito!

Šole v Brucku ob Litvi. Slov. šole v taborišču beguncev so začele redni pouk. Imajo deset učnih moči, pa tudi vrtnarico za male otroke, dve učiteljici za obrtne šole, dve za čipkarstvo; pripravljajo se tudi gospodinjska šola.

Za naše visokošolce v ruskem ujetništvu. Ker se nahaja med našimi vojaki, ki so prišli v rusko ujetništvo, tudi veliko takih vojakov-visokošolcev, ki bodo po končani vojski, ko se bodo vrnili v svojo domovino, nadaljevali svoje študije, bi bilo velikega pomena, če bi imeli v ujetništvu potrebne knjige, da bi se mogli tudi sedaj kaj učiti, ko imajo več kakor zadosti prostega časa. V to svrhu se je ustanovilo na Dunaju podporno društvo za avstrijske visokošolce, ki se nahajajo v ruskem ujetništvu. To društvo sprejema v označeni namen znanstvene knjige, kompendije, ruske, angleške in francoske slovarje, zbirke zakonov itd. ter tudi denarne darove. Sedež omenjenega pomožnega društva: »Lektüre für Kriegsgefangene in Rußland, Dunaj IV., Karlsplatz«, kamor se naj naslovijo vsi tozadnevni darovi.

Skrajšana učna doba. Avstrijsko naučno ministrstvo je sklenilo, da se sme pravo- in modroslovcem avstrijskih vseučilišč, ki se nahajajo na bojiščih, skrajšati učna doba za eno leto. Tudi medi-

cinci lahko pristopijo k strogim izpitom kolikor možno kmalu, dasi se njih učna doba ne more zmanjšati. Juristom se bosta od vojaške službe vštela dva tečaja, študirali bodo samo tri leta. Da bodo obdelali vso snov, bodo študirali v posebnih tečajih in ponavljalnih kurzihi. Tisti juristi, ki še niso napravili prvega državnega izpita, lahko navzlic temu poslušajo predmete za drugi izpit. Prvi izpit morajo napraviti tekom pol leta. — Medicinci bodo morali pa bolj pridno obiskovati predavanja in posebne vaje. Drugi rigoroz bodo lahko delali že na koncu 9. tečaja, tretjega v začetku 10. tečaja in po skušnjah bodo promovirani za doktorje. Filozofom se bosta vštela dva tečaja. Učiteljskim kandidatom se bo pod gotovimi pogoji dovolilo napraviti izpit. — Te odredbe veljajo tudi za svoječasno demobilizacijo, ne pa za študente, ki so prostovoljno vstopili v vojaško službo ali vsled sovražne invazije ali interniranja niso mogli nadaljevati svojih študij.

Ne v kinematografe! Okr. šol. svet v Hebu je izdal strogo prepoved, vsled katere ne smejo učenci obiskovati kine-

matografov niti v spremstvu svojih staršev. Izvzete so samo uradno dovoljene predstave. Vodstva šol morajo strogo paziti, da se ta prepoved ne krši, in v slučaju potrebe lahko zahtevajo pomoč policije ali okr. glavarstva. Prestopki se strogo kaznujejo. — Prepoved imamo tudi na Kranjskem, samo kdo pazi, če se izvršuje?

Vojska med otroki. Organ angleške delavske stranke »Labour Leader« piše: »V neki razsavi je imel stotnik Wiseman sledeči nagovor na starše: Ako vidite svoje otroke, kako se pretepajo, nikar jih ne kaznujte radi tega. Če se ne nauče vojskovati, dokler so otroci, se ne bodo naučili niti, ko bodo odrasli. Po mojem mnenju je ravno sposobnost moža za boj edina stvar, na kateri sloni naša varnost.«

Šolske kuhinje. Koliko dobrega store šolske kuhinje, vidimo iz poročila čeških dnevnikov, ki pišejo, da se je samo v enem predmestju Prage, na Kraljevih Vinogradih, razdelilo v preteklem letu 1915. otrokom 159.930 kosil. Samo v mesecu decembru leta 1915. je ta kuhinja dala 14.045 kosil šolski mladini.

Slovstvo in glasba.

Skrivnost presv. Rešnjega Telesa. Spisal dr. Jos. Valjavec. Ljubljana 1916. Cena 1 K. — V knjižici je mnogo evharističnih čudežev, ki bi se nekateri mogli uporabiti tudi pri katehezi. — II. del govori o pogostnem sv. obhajilu in o ugovorih.

Vzor mladine. Sestavil dr. J. Valjavec. Cena 70 vin. — Lična brošurica opisuje življenje salezijanskega gojenca, nedolžnega mladeniča D o m i n i k a S a v i o. — Naslov vse pove. Naroča se ta in zgoraj imenovana knjiga v salezijanskem zavodu Rakovnik pri Ljubljani.

Silvin Sardenko: »**Nebo žari**«. Pesmi. Cena 1 K; vez. 1 K 80 vin. Založila Kat. Bukvarna v Ljubljani.

Drobna, lična knjižica, ki je vanjo kakor v ličen šopek povil naš Sardenko celo vrsto mičnih in dehtečih cvetk, nartranih na krvavih bojnih livadah ter

osamljenih domačih tratah, bo nudila vsakemu ljubitelju lepe poezije, — olikanemu in preprostemu bralcu, — tolažilnega in blažilnega užitka ter okrepčila, bo vlila v srca zdvojenih in žalujočih sirot in vdov olja tolažbe in zaupanja, bo dala našim slovenskim bojevnikom novega ognja in vztrajnosti.

Bojni čas z vsemi grozotami in trpljenjem, pa tudi z mnogimi izrednimi zgledi slovenskega junaštva — niso ostali brez globokega vtisa na pesniško srce našega nežnočutečega Silvina. Kar nam je zbral v tej lepi knjižici, je brez dvoma nov biser v slovenski pesniški književnosti. Naroči in prepričaj se!

Pripomnimo, da je izmed teh novih pesmic lepo število že uglasbil skladatelj dr. Kimovec. Napevi, zloženi v modernem štilu, bodo krasni novi (III.) pesmarici, ki jo bo oskrbela Mohorjeva družba — menda leta 1917.

